

BERNAT PUIGTOBELLA

Dissabte passat el centre cultural La Mercè de Girona va acollir la V Trobada de creadors, que aquest any ha reunit narradors, dramaturgs i guionistes de ficció televisiva per discutir sobre l'art o l'ofici (segons el cas) d'explicar històries. Aquesta jornada, organitzada per la Institució de les Lletres Catalanes, la Sala Beckett i el GAC (Guionistes Associats de Catalunya), ha plantejat el debat en termes carverians: Què i com narrem quan diem que narrem. ¿Què fa que una història sigui una bona història? ¿Per què l'argument i la intriga no tenen avui en la ficció literària el prestigi que es concedeix a l'estil?

La noció d'argument ha estat el primer punt de discòrdia de la trobada. Segons Màrius Serra, només cal veure com funcionen les agències literàries per adonar-se del desprestigi de l'argument: "La Fira de Frankfurt és el mercat de la solapa. Un argument reduït a la mínima expressió té un valor merament mercantil. Hem caigut en una nova forma de solipsisme: el solapisme".

La dramaturga Victòria Szpunberg, que ha estrenat les seves obres en el circuit alternatiu, considera que l'argument està sobrevalorat: "El guió cinematogràfic ha contaminat massa l'escriptura teatral. Ens hem supeditat voluntàriament a un fals naturalisme. La tirania de l'argument ens impedeix d'elaborar un discurs". Jordi Galceran, en canvi, defensa que hi hagi una línia de continuïtat en l'exercici de l'escriptura teatral i el guió televisiu: "Tot és ficció dramàtica. Jo no escric per fer cap discurs. La meua única obligació és explicar una història que interessi a l'espectador. No me la plantejo per desenvolupar un tema. Això pot venir després. L'important és no falsejar la història en nom d'un concepte. Sempre que la construcció narrativa sigui bona portarà a la reflexió", sosté l'autor d'*El mètode Grönholm*.

Si el debat entre els partidaris de fer discurs i els defensors del pur relat no ha suscitat ni concòrdia ni concessions apreciables és perquè la mateixa noció d'argument és equívoca: tot argument duu implícita una argumentació. Subjaent a qualsevol mite, paràbola o trama hi ha una argumentació, que vindria a ser el correlat abstracte de l'argument. Per més que l'autor es cregui que només ens explica una història, no es pot sostreure de dir-nos també alguna cosa, memorable o no, ni podrà evitar mai de projectar en el lector o l'espectador unes fantasies ideològiques, encara que sigui inconscientment o irreflexivament. En definitiva, l'argument d'una història no ens demana que hi estiguem d'acord, però ens ha de convèncer. I com?

La vella distinció entre el què i el com ha estat el segon punt de discòrdia de la troba-

Crítica de la narració pura

Narradors, dramaturgs i guionistes discuteixen a Girona sobre l'art o l'ofici d'explicar històries

Màrius Serra, Esteve Miralles, Victòria Szpunberg i Jordi Galceran. / PERE DURAN

da. El dramaturg Carles Batlle distingeix entre "la intriga per saber què passarà i l'expectativa per descobrir com passarà". Jordi Galceran sosté que narrar una història és com explicar un acudit. "Pots demanar a dues persones que t'expliquin el mateix acudit. Potser una et farà molta gràcia i l'altra gens. Per què? Cada argument té la seva manera natural d'explicar-se. Hi ha un temps per a cada història. Tant li fa que l'arrencada sigui al minut sis com al trenta-sis. Depèn del cas". Màrius Serra considera que "el novel·lista no té la pressió de l'audiòmetre ni de la taquilla. Narrar és domesticar el temps, però no tot es pot regir pel minut d'or".

La trobada ha servit per constatar una vegada més que la imaginació amb què un escriptor es dóna a fabular és condicionada sobretot per l'obediència que li imposa el gènere o mitjà en què escriu. Per més que discutim sobre el com i el què de la ficció, és evident que la pàgina, l'escenari o la pantalla ofereixen o demanen ritmes i pressupostos diferents. Més enllà dels condicionants de cada gènere, ningú no és del tot aliè a certes preocupacions comunes, com ara l'autenticitat. Galceran sosté que s'ha d'escriure amb sinceritat i valentia, afirmació sor-

prenent que és contestada des de diversos fronts. Albert Mestre respon que "la història de la literatura és plena d'autors covards i mentiders que han escrit obres mestres". Màrius Serra replica que la sinceritat no es pot expressar sense una construcció: "La ficció t'obliga a traslladar la teva experiència a un correlat. L'escriptura sempre és màscara". El dramaturg Lluís Hansen apun-

La trobada va servir per constatar que la imaginació és condicionada per l'obediència al gènere o el mitjà

ta que la ficció televisiva pateix els constrnyments de la correcció política: "No he vist mai en una sèrie de TV-3 un personatge disminuït o marginal que sigui dolent. Si és marroquí, no pot ser mala persona".

"Valentia sí, sinceritat no", afirma Josep M. Fonalleras. A l'hora de definir què és una bona història, Fonalleras defuig les receptes narratives: "Em ve vertigen quan veig

un gir argumental cada tres minuts. Les històries estan totes inventades. Una obra em pot captivar sense que m'arrossegui a una progressió lineal. Em pot atreure més una progressió concèntrica, com la dels cercles que fa una pedra en caure en un estany. L'escriptura d'un relat s'acosta més a la construcció d'un poema". Si el narrador tendeix a la progressió, el poeta busca la síntesi. Si el primer busca el referent real, el segon cerca la veritat en la paraula.

El poeta Francesc Parcerisas es pregunta què fa que una anècdota o una notícia de diari es converteixi en una bona història. Manel Zabala no creu que la literatura pugui néixer només de la literatura: "La documentació ha de ser rigorosa. Jo he escrit un relat sobre les tortures de la comissaria de Via Laietana i he hagut d'investigar quin preu tenien els caramels l'any 1960".

"Hi ha un dèficit de bones històries", afirma Enric Gomà, guionista i narrador. "Un equip de guionistes es pot passar setmanes elaborant una història abans d'abordar-ne la redacció. Jo defenso els tallers i els manuals d'escriptura. Massa sovint falla l'arquitectura. Cal aprendre a construir històries que emocionin. ¿Per què exhibim les nostres mancances com si fossin virtuts mentre els lectors i els espectadors pateixen el nostre cofoisme?", pregunta Gomà.

És difícil determinar la frontera entre l'art i l'ofici. Josep M. Benet i Jomet, dramaturg i guionista de llarga trajectòria, insisteix en la importància de la llengua com a eina de treball, però no és gens partidari de receptes ni manuals: "Fins i tot Aristòtil s'equivoca quan parla de tragèdia, perquè només es basa en *Edip Rei* i la tragèdia grega no s'acaba en Sòfocles. Cadascú escriu com sap o com pot. El problema de les bíblies de serial és que normalment et demanen un producte concret i determinat. Un producte que sigui com un altre anterior que ja hagi tingut èxit. Així és molt difícil innovar".

Sergi Pomper Mayer, guionista de *sitcoms*, veu una esletxa per a la innovació en la creació de personatges. "Davant d'un mateix conflicte, la reacció pusil·lànim del Lopes de *Plats Bruts* no té res a veure amb la del Cartanyà. El personatge modifica una situació i et permet crear una altra història".

El guionista Piti Español parla clar: "Jo m'he de guanyar la vida i sóc molt competitiu. ¿Què m'importa quan escriu una història? Doncs que em comprin la següent". I el narrador Jordi Puntí respon: "Doncs jo també, jo escriu cada paràgraf amb l'esperança que el lector em comprí el següent. Fa anys que sentim dir que la novel·la ha mort. La sensació que no és possible explicar històries noves no ens hauria de fer oblidar la màxima de Karl Valentin: Tot ha estat dit, però no per tothom".